

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1930 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 21 mars 1930 till riksdagen avlämnad proposition, nr 246, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslagit riksdagen att för sin del besluta upphävande av det genom kungörelsen den 17 oktober 1919 (nr 660) utfärdade, tills vidare gällande förbudet mot skatteköp i vissa fall.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått en i anledning av densamma av herr *Hage* inom andra kammaren väckt motion, nr 526, vari hemställts, att riksdagen, vid ett eventuellt beslut om upphävande av det genom kungörelsen den 17 oktober 1919 (nr 660) utfärdade, tills vidare gällande förbudet mot skatteköp i vissa fall, måtte undanta sådana hemman och lägenheter — främst de, som innehavas av bolag eller andra icke individuella rättssubjekt — där givandet av rätten att skatteköpa måste anses icke stå i överensstämmelse med den ursprungliga grundtanken i åboräts- och skatteköpsinstitutet.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen; och får utskottet i fråga om vad motionären anfört till stöd för sitt yrkande hänvisa till motionen.

Den verkställda utredningen får anses giva vid handen, att skäl icke längre föreligga att i full utsträckning upprätthålla det ifrågavarande provisoriska förbudet mot skatteköp.

De krav, som före 1919 framställdes om skatteköpsförbudets utfärdande, hade sin grund bland annat i farhågor, att betydande kronodomäner skulle överföras i bolags ägor. Den nu slutförda undersökningen utvisar, att bolag innehava rätt till skatteköp beträffande 6 hemman med ett taxeringsvärde av tillhoppa 10,900 kronor och 122 lägenheter med ett taxeringsvärde av tillhoppa 134,100 kronor. Även om således frågan om bolags rätt till skatteköp är av mindre betydelse än man ursprungligen antagit, synes det emellertid utskottet principiellt riktigast, att förbudet mot skatteköp alltjämt

Utskottet.

upprätthålles beträffande bolag och med dem likställda rättsägare. Utskottet håller för övrigt antagligt, att bolagen skola finna det med sina intressen förenligt att, i de fall där det låter sig göra, avyttra åborätten till arrendatorer och andra enskilda personer och att ifrågavarande hemman och lägenheter således skola komma i den jordbruksidkande befolkningens ägo.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med anledning av förevarande proposition och den i ämnet väckta motionen, måtte för sin del besluta att upphäva det genom kungörelsen den 17 oktober 1919 (nr 660) utfärdade, tillsvidare gällande förbudet mot skatteköp utom såvitt angår sådana hemman och lägenheter, som innehavas av bolag och övriga juridiska personer.

Stockholm den 20 maj 1930.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Linder**, *Frändén* och *Mellén**, fröken *Hesselgren** samt herrar *Hagman**, *Granström* och *Norman*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage**, *Ros*, *Johanson* i Hallagården, *Andersson* i Rasjön*, *Johansson* i Sollefteå, *Petersson* i Lerbäcksbyn och *Björnberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Mellén, Ros* och *Petersson* i Lerbäcksbyn, vilka anfört följande:

»Såsom utskottet anfört framgår av den nu verkställda undersökningen, att bolag med åborätt innehava — bortsett från 3 hemmansdelar och 42 lägenheter, å vilka lagfart meddelats och vilka förty i den mån tjuguarig hävd inträder komma att omföras från krono till skatte — 6 hemmansdelar om tillhopa något mer än $\frac{1}{2}$ mantal och taxeringsvärden av sammanlagt 10,900 kronor samt 122 lägenheter med taxeringsvärden om tillhopa 134,100 kronor. Av den sammanställning över de av bolag innehavda fastigheterna, som omnämnes å sid. 20 i propositionen, inhämtas bland annat, att av ifrågavarande 122 lägenheter 2 med taxeringsvärden om tillhopa 15,000 kronor enligt gällande bestämmelser icke må skatteköpas annat än mot erläggande av en skatteköpeskilling, motsvarande fastighetens vid värdering i särskild ordning uppskattade verkliga värde. Vidare utgöras 22 av dessa lägenheter av fisken, med vilka rätt till grunden ej är förenad, med taxeringsvärden å tillhopa 35,000 kronor. Återstående 98 lägenheter med taxeringsvärden å tillhopa 84,100 kronor, fördelade på ett stort antal bolag, äro sådana å marken bestående fastigheter, vilka, därest det år 1919 meddelade tillfälliga skatteköpsförbudet upphäves, skulle få skatteköpas mot erläggande av de obetydliga i förhållande till lägenheternas forna ränta bestämda skatteköpeskillingarna.

Emellertid har genom den i propositionen lämnade utredningen, mot vilken utskottet icke gjort någon erinran, på ett enligt vår uppfattning fullt bindande sätt uppvisats, att kronan under tiden för åborättens bestånd saknar varje möjlighet att utnyttja åbofastigheten, bortsett från en under nutida förhållanden betydelselös rätt till ek och s. k. storverks-träd. Ej heller har åbon att efter grundskatternas avskrivning utgöra något som helst vederlag för sina från fastigheten åtnjutna förmåner. På grund härav och då, i enlighet med vad jämväl framgår av utredningen, kronan i fråga om av bolag under åborätt innehavda fastigheter lär sakna möjlighet att komma i besittning av fastigheten, synes det oss vara uppenbart, att kronan genom att medgiva bolag skatteköpsrätt icke lider någon som helst förlust.

Vad en enskild åbo vinner genom skatteköp är huvudsakligen möjligheten att efter vunnen lagfart kunna använda fastigheten till underlag för fastighetskredit, vilket är av särskild betydelse för fastighetens ändamålsenliga bebyggande och även är ägnat att underlätta försäljning.

Härtill kommer, att i och med skatteköpet de vanliga arvsreglerna bliva tillämpliga å fastigheten.

Ur nu nämnda synpunkter har ett bolag icke någon större nytta av skatteköp. Däremot är ett för framtiden bestående förbud för bolag att skatteköpa med åborätt innehavda fastigheter ägnat att, låt vara i ganska obetydlig omfattning, motverka de strävanden, som på senare tid gjorts i syfte att reda upp från äldre tid bestående invecklade rättsförhållanden beträffande fast egendom genom att införa en exakt fastighetsredovisning. Att för all framtid bibehålla ett litet antal fastigheter, till vilka kronan har en innehållslös äganderätt men andra rättighetsinnehavare en praktiskt taget obegränsad rätt till avkastningen, synes oss vara föga rationellt.

Utskottet säger sig hålla för antagligt, att bolagen skola finna det med sina intressen förenligt att avyttra åborätten till arrendatorer och andra enskilda personer i de fall där det låter sig göra och att ifrågasvara hemman och lägenheter således skola komma i den jordbruksidkande befolkningens ägo. Hur utskottet kunnat komma till ett dylikt antagande hava vi svårt att förstå. Förhållandet är nämligen i det stora flertalet fall det, att de av bolagen under åborätt innehavda fastigheterna äro belägna intill eller ligga i samfällighet med andra, bolagen med äganderätt tillhöriga fastigheter. Påpekas må för övrigt, att såvitt av den förut omnämnda sammanställningen framgår, allenast 17 åbolägenheter under bolag äro upplåtna till särskild brukare.

Utskottet säger sig vidare hava funnit det principiellt riktigast, att förbudet mot skatteköp alltjämt upprätthålles beträffande bolag och med dem likställda rättsägare utan att utskottet emellertid aktat nödigt angiva vilka principer, som utskottet härutinnan åsyftat. Då, såsom vi förut framhållit, rätt för bolagen att skatteköpa icke för kronan medför någon förlust och å andra sidan för bolagen ej medför någon ekonomisk förmån, men förbudet mot skatteköp i angivna fall däremot förhindrar fastigheternas redovisning i fastighetsböckerna, kunna vi ej finna annat än att de principiella skälen tala för att Kungl. Maj:ts proposition oförändrad bifalles.

Vi hemställa förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å motionen II: 526 av herr Hage, för sin del besluta upphävande av det genom kungörelsen den 17 oktober 1919 (nr 660) utfärdade, tills vidare gällande förbudet mot skatteköp i vissa fall.»